

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла
Бойчука

Факультет декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету)

Кафедра мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
діяльності

(підпис)

І.В. Петрова
(ініціали, прізвище)

«12» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 07. ЕТИКА. ЕСТЕТИКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(перший (бакалаврський)/другий (магістерський))

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
(шифр і назва)

освітня програма Мистецтвознавство
(назва)

спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
(шифр і назва)

тип дисципліни Обов'язкова
(обов'язкова/за вибором)

мова викладання українська
(українська/англійська)

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньо-
професійної програми (для акредитованих ОПП та
акредитованих спеціальностей)

АБО

Керівник проектної групи (для ліцензованих ОПП та
ОПП, набір на які здійснюється вперше)

Сосік О. Д.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри
мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

27.08.2024 № 1

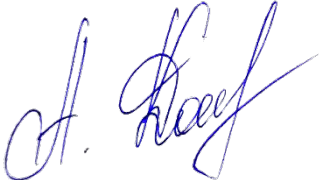
Завідувач кафедри

Гончар К. Р.
(підпис, ініціали, прізвище)

Робоча програма навчальної дисципліни «Етика. Естетика» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр за спеціальністю «023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». КДАДПМД ім. М. Бойчука. 27.08.2024. – 14 с.

Розробник(и): Сосік Ольга Даніїлівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти КДАДПМД ім. М. Бойчука

Робочу програму перевірено

Декан факультету
(підпис)

Дяченко А. В.
(ініціали, прізвище)

28.08.2024

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні науково-методичної ради факультету декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету)

Протокол засідання НМР факультету 27.08.2024 № 1

Голова НМР факультету
(підпис)

Петрук Р. І.
(ініціали, прізвище)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _ (назва)			3
Загальна кількість годин – 90			Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень): «Бакалавр» (освітній рівень перший)	20 год.	
		Практичні	
		–	
		Семінарські	
		25 год	
		Самостійна робота	
		45 год.	
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: поточний підсумковий			
Форма контролю: диф. залік			

1. Мета та заплановані результати навчання

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Етика. Естетика» полягає у формуванні в студентів теоретичний основ категорій моралі, естетики у контексті соціуму та мистецтва.

2.2. Заплановані результати навчання модуля навчальної дисципліни

Внаслідок вивчення модуля навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі

програмні результати навчання:

ПРН 2 . Виявляти сучасні знання і розуміння історії та теорії мистецтва, сфери професійної діяльності (музейної, галерейної, кураторської, викладацької), застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях;

ПРН 8. Аналізувати, інтерпретувати конструктивну ідею та композиційні рішення творів мистецтва; вміти типологізувати творчі ідеї та художні якості творів; визначати підходи до вивчення ціннісних аспектів культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при дослідженні концепції твору та художнього образу;

ПРН 9. Застосовувати знання з мистецтвознавства у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід у мистецькій освіті.

ПРН 12. Враховувати психологічні особливості у процесі навчання, спілкування та професійної діяльності;

ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі;

ПРН 15. Володіти понятійно-термінологічним апаратом мистецтвознавства, опиратися на теорію науки та методологію вивчення образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН 16. Розуміти вагому роль національної ідеї та концепції українського мистецтва у творчих інтенціях художників, їх бачення у реалізації змісту і стилістичного вирішення творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

Вивчення модуля навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей

загальних:

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати його цінності, засади розвитку;

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурно- мистецькі, духовні, моральні цінності суспільства, наукові досягнення, розуміти історію і закономірності розвитку предметної області, її місця в загальній і мистецькій картині світу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 11. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

спеціальних (фахових, предметних):

СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки: історії та теорії мистецтва, методології, художньої критики, історіографії, іконології, базових рівнів аналізу творів мистецтва, арт журналістики, музеології, пам'яткознавства, колекціонування, інвентаризації та збереження пам'яток мистецтва.

СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

3. Передумови вивчення дисципліни

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

4.Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання:**

знати:

- основними філософські підходи до етики — від античної філософії до сучасних етичних теорій;
- теоретико-методологічні засади етики та естетика;
- етичні стандарти у професійній діяльності;
- ключові концепції естетики від античності до сучасності, такі як платонізм, класицизм, романтизм, модернізм тощо.
- естетичні наративи в мистецтві різних епох;
- етапи еволюції поняття краси і прекрасного в контексті мистецтва.

вміти:

- критично осмислювати суспільні, культурні та художні процеси, застосовуючи етичні та естетичні підходи;
- аналізувати твори мистецтва, крізь призму естетичних наративів епохи;
- орієнтуватися в естетичних теоріях дотичних до образотворчого мистецтва;

5. Програма навчальної дисципліни
5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лек	сем	практ срс
Модуль 1.				
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Етика				
Тема 1. Введення в етику	10	2	3	5
Тема 2. Категорії етики	8	2	1	5
Тема 3. Питання культурної апропріації.	10	2	3	5
Тема 4. Моральні проблеми сучасності у світовому та українському контексті	10	2	3	5
Разом за змістовим модулем 1	38	8	10	20
Модуль 2				
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Естетика				
Тема 5. Становлення і розвиток Естетики як філософського напрямку в контексті мистецтва (<i>Античність. Візантія. Готика</i>).	9	2	2	5
Тема 6. Розвиток естетичної думки в контексті мистецтва (<i>Відродження, Барокко та Класицизму</i>).	9	2	2	5
Тема 7. Джерела світоглядних засад естетики в мистецтві XIX ст. (<i>Шопенгауер, Раскін, Пейтер, Оскар Уайлд</i>).	9	2	2	5
Тема 8. Естетичні ознаки мистецтва XIX ст. (Романтизм, Реалізм, Естетизм та Рух прерафаелітів, Рух мистецтв і ремесл, Декаданс, Символізм).	13	4	4	5
Тема 9. Естетика мистецтва XX ст. (Модерн, Авангард, Дадаїзм, Поп-арт, Концептуалізм).	11	2	4	5
Разом за змістовим модулем 2	52	12	15	25
Усього годин	90	20	25	45

Загальний обсяг – **90 год.**, в тому числі:

Лекції – **20 год.**

Семінарських – **25 год.**

Самостійна робота – **45 год**

5.2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми, її анотація	Кількість годин
		ДФН
Модуль 1.		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Етика		
1	Введення в етику. Основні етапи розвитку етичних теорій у філософії від античності до сучасності. Історія поступового розширення суб'єкту етичних стосунків. Питання термінології. Принципи формування моральних норм у суспільстві. [7], [2],	2
2.	Категорії етики. Категорії: добро і зло, обов'язок, справедливість, совість, відповідальність та щастя [6]. Аналіз моральних дилем і етичних принципів, які визначають поведінку людини в різних життєвих ситуаціях. Роль етики у формуванні особистості та її взаємодії з суспільством. Взаємозв'язок між індивідуальними і суспільними моральними нормами [7].	4
3.	Питання культурної апропріації. Визначення культурної апропріації. Розмежування понять: культурний обмін, культурне запозичення та апропріація. Історичні приклади: колоніалізм, асиміляційна політика. Як культурні об'єкти ставали символами влади та домінування. Типи культурної апропріації. Культурна апропріація у сучасній культурі та медіа [19]	2
4.	Моральні проблеми сучасності у світовому та українському контексті. Етичні виклики, які постають перед сучасним суспільством. Екологічна відповідальність, соціальна нерівність, війни та конфлікти, технологічний розвиток і його етичні наслідки. Питання національної ідентичності, соціальної справедливості, корупції та моральної відповідальності під час війни в Україні. [15].	2
Модуль 2.		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Естетика		
5.	Становлення і розвиток Естетики як філософського напрямку в контексті мистецтва (Античність. Візантія. Готика). Естетичні концепції античності, що заклали основи	2

	класичних уявлень про прекрасне і гармонію в мистецтві (Піфагор, Платон, Аристотель) [5], [12]. Візантійська естетика, в контексті християнської релігії та іконографії. Особливості середньовічної естетичної думки [8].	
6.	Розвиток естетичної думки в контексті мистецтва Відродження, Барокко та Класицизму. Еволюція естетичних поглядів під впливом суспільних і культурних змін кожної епохи [1]. Втілення гуманістичних уявлень про красу епохи Відродження через звернення до античної спадщини та гармонії [9], [4]. Засоби художньої виразності в естетиці мистецтва Барокко, в контексті світоглядних та історико-соціальних чинників [11]. Повернення до естетичних ідеалів Античності і Відродження в період Класицизму як відображення кризи мистецьких пошуків [1].	2
7.	Джерела світоглядних засад естетики в мистецтві ХІХ ст. (Шопенгауер, Раскін, Пейтер, Оскар Уайлд). Світоглядні наративи Романтизму. Зародження естетичного руху в Англії. Теоретичні засади естетизму в працях Джона Раскіна і Уолтера Пейтера як основоположників руху [3], [14]. Ідеї Оскара Уайльда як квінтесенція естетизму [10]. Філософія А. Шопенгауера її вплив на формування мистецтва естетизму та декадансу. Естетика символізму [6], [16], [17].	2
8.	Естетичні ознаки мистецтва ХІХ ст. (Романтизм, Реалізм, Естетизм та Рух прерафаелітів, Рух мистецтв і ремесл, Декаданс, Символізм). Особливості втілення ідейних засад мистецтва Романтизму та Реалізму у їхній естетиці. Мистецтво Прерафаелітів та Рух мистецтв і ремесл як відображення естетичного руху в живописі [3], [16]. Естетичні засади декадансу, в контексті його іконографії [16], [17], [6]. Естетика мистецтва символізму [17].	2
9.	Естетика мистецтва ХХ ст. (Модерн, Авангард, Дадаїзм, Поп-арт, Концептуалізм). Естетичні засади мистецтва Модерну (Ар Нуво/Сецесіон) [1]. Становлення естетики авангардного і концептуального мистецтва під впливом ідей К. Малевича та М. Дюшана [18], [15].	2
Усього годин		20

5.3. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		ДФН
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Етика		

1.	Введення в етику. Дослідження відмінностей між етикою та мораллю.	2
2.	Категорії етики. Дискусія щодо відносності та абсолютності понять добра та зла; різних підходів до визначення справедливості (розподільна, відплатна); ролі обов'язку і відповідальності у суспільних та індивідуальних відносинах; класичного та сучасного розуміння чеснот.	4
3.	Питання культурної апропріації. Проблема знецінення та комерціалізації культурних символів. Використання культурних символів і традицій у масовій культурі (кіно, музика, мода). Апропріація мистецьких та релігійних мотивів (твори мистецтва, релігійні ритуали).	4
4.	Моральні проблеми сучасності у світовому та українському контексті. Застосування етичних теорій до сучасних моральних проблем: екологічна відповідальність, права людини, технологічні виклики, соціальна справедливість.	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Естетика		
5.	Становлення і розвиток Естетики як філософського напрямку в контексті мистецтва (<i>Античність. Візантія. Готика</i>). Порівняння естетичних концепцій Античності, Візантії та Готики. Обговорення змін, які відбулися у розумінні краси та мистецтва.	4
6.	Розвиток естетичної думки в контексті мистецтва <i>Відродження, Барокко та Класицизму</i>. Визначення історичних та соціокультурних обставин, що впливали на формування естетичного чуття в кожен з цих періодів.	2
7.	Естетичні ознаки мистецтва XIX ст. (<i>Романтизм, Реалізм, Естетизм та Рух прерафаелітів, Рух мистецтв і ремесл, Декаданс, Символізм</i>). Обговорення естетичних настанов у мистецтві XIX ст. Дискусія щодо	4
8.	Естетика мистецтва XX ст. (<i>Модерн, Авангард, Дадаїзм, Поп-арт, Концептуалізм</i>). Дискусія з приводу питань: Що є мистецтвом? Статус художнього твору.	3
Усього годин		25

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт (теми)	Кількість годин	Вид контролю
1	Введення в етику	5	
2	Категорії етики.	5	
3	Питання культурної апропріації.	5	
4	Моральні проблеми сучасності у світовому та українському контексті.	5	
5	Становлення і розвиток Естетики як філософського напрямку в контексті мистецтва (<i>Античність. Візантія. Готика</i>).	5	
6	Розвиток естетичної думки в контексті мистецтва <i>Відродження, Барокко та Класицизму</i> .	5	
7	Джерела світоглядних засад естетики в мистецтві XIX ст. (<i>Шопенгауер, Раскін, Пейтер, Оскар Уайлд</i>).	5	
8	Естетичні ознаки мистецтва XIX ст. (Романтизм, Реалізм, Естетизм та Рух прерафаелітів, Рух мистецтв і ремесл, Декаданс, Символізм).	5	
9	Естетика мистецтва XX ст. (Модерн, Авангард, Дадаїзм, Поп-арт, Концептуалізм).	5	
Усього годин		45	Диф.залік

6. Засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: ілюстрація, демонстрація, презентація.

За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, репродуктивно-варіативні, пошукові, творчі, проблемно-пошукові, інтегративні.

За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з ілюстративним матеріалом.

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення

ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

- Добір додаткового теоретичного та ілюстративного матеріалу.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи діагностики:

методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування; реферативно-дослідницька курсова робота.

Методи творчо-пошукового контролю: творчо-пошукове тестування; аналіз варіативності пошукових ескізів; аналіз образно-емоційної складової проектної графіки.

методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

7.Форми поточного та підсумкового контролю

Форми контролю	Максимальна кількість балів
Усна доповідь, доповнення (робота в аудиторії)	5 x 4 бали = 20 балів
Перевірка виконання практичних завдань	5 x 7 бали = 35 балів
Контрольна робота	2 x 10 балів = 20 балів
Підготовка презентації	10 балів
Представлення результатів науково-дослідних робіт на студентських конкурсах, конференціях, олімпіадах тощо	бонусні бали (до 15 балів)
Всього	100

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів за 100-бальною шкалою (2-й семестр)	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконані завдання
Т. 1. Введення в етику	5
Т. 2. Категорії етики.	10
Т. 3. Питання культурної апропріації.	5

Т. 4. Моральні проблеми сучасності у світовому та українському контексті.	10
Т. 5. Становлення і розвиток Естетики як філософського напрямку в контексті мистецтва (<i>Античність. Візантія. Готика</i>).	10
Т. 6. Розвиток естетичної думки в контексті мистецтва <i>Відродження, Барокко та Класицизму</i> .	10
Т. 7. Джерела світоглядних засад естетики в мистецтві ХІХ ст. (<i>Шопенгауер, Раскін, Пейтер, Оскар Уайлд</i>).	10
Т. 8. Естетичні ознаки мистецтва ХІХ ст. (Романтизм, Реалізм, Естетизм та Рух прерафаелітів, Рух мистецтв і ремесл, Декаданс, Символізм).	20
Т. 9. Естетика мистецтва ХХ ст. (Модерн, Авангард, Дадаїзм, Поп-арт, Концептуалізм).	20
Разом за дисципліну	100

Критерії оцінювання есе (з максимальною кількістю балів за відмінне виконання – 4 бали):

- дотримання технічних вимог до оформлення – 0,5 бали;
- дотримання структури есе (вступ, основна частина з аргументацією та авторські висновки) – 0,5 бали;
- розкриття теми, креатив, авторський погляд, творчий підхід – 1 бал;
- аргументованість викладу матеріалу (використання думки експертів, використання реальних кейсів, статистичних матеріалів тощо - з посиланням на джерело) – 2 бали.

Конспектування наукових і навчальних джерел (2 бали)

- наявність паспортних даних книги, статті (бібліографічного опису), а також назв параграфів, номерів сторінок (за наявності) – 0,5 бали;
- наявність самостійно сформульованих проблем і дискусійних питань, що присутні в конспектованій роботі – 0,5 бали;
- наявність авторських прикладів, доказів і пояснень певних проблем у вигляді цитат або стислого переказу – 0,5 бали;
- наявність власної думки стосовно аналізованої у конспекті проблеми – 0,5 бали.

8.1. Розподіл балів, які отримують студенти

8.2 Шкала оцінювання: національна та ECTS

		Оцінка за національною шкалою
--	--	-------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Робоча програма навчальної дисципліни «Етика. Естетика» для здобувачів вищої освіти за першим освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр») за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2024. 14 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Адорно Т. *Теорія естетики*. Київ : Основи, 2002. 518 с.
2. Гільдебранд Д. *Етика*. Львів: Видавництво УКУ, 2012. 445 с.
3. Джон Раскін «Лекції про мистецтво» / Ruskin J. Lectures on a <https://www.lancaster.ac.uk/media/lancaster-university/content-assets/documents/ruskin/20LecturesonArt.pdf>
4. Кінг Р. Леонардо і тайна вечера. Київ: ArtHuss, 2020. 352 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1YTq99sBXm-WocuObUfHvW3Qh4iHNoWHs/view>
5. Левчук Л. Панченко В. Оніщенко О. Кучерюк Д. *Естетика*. Київ, 2021. 520 с.
6. Мазурик М. Онтологічний вимір етичних категорій добра і зла. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6396/1/05.pdf>. С. 25 – 31.
7. Малахов В.А. *Етика: курс лекцій*. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 214 с.

8. Мовчан В. С. *Естетика: навчальний посібник*. Київ: Знання, 2011. 527 с. URL: <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446665>
9. Омельчук О. М. Гуманістичні уявлення про поведінку людини у філософії епохи Відродження. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 3, 2011. С. 438 – 448
10. Оскар Уайльд «Занепад брехні» / Oscar Wilde «The Decay of Lying» <http://virgil.org/dswo/courses/novel/wilde-lying.pdf>
11. Панченко В.І. *Мистецтво в контексті культури*. Київ, 2008
12. Платон. *Банкет* // *Філософія стародавнього світу*. Кн.1.Київ, 2002
13. Уварова Т. С. *Естетика (для творчих спеціальностей): навч. посіб.* Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 319 с.
14. Уолтер Пейтер «Нариси історії Ренесансу» / Walter Pater «Studies in the history of the Renaissance» <https://archive.org/details/studiesinhistor00pategoog/page/n18/mode/2up>
15. Ярошенко Т. М. Етика сучасності: феномен гібридизації. *Український соціум*. №1(160), 2017. с. 8–19. https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2017/01/8-19_no-1_vol-60_2017_UKR.pdf
16. Сосік О. Д. Мотив потопельника в художніх творах доби fin de siècle. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. Серія: Мистецтвознавство. Київ, 2019. Вип. 41. С. 233–240. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.41.2019.188705>
17. Витоки декадансу в європейському образотворчому мистецтві другої половини ХІХ – початку ХХ століть. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.* Рівне : РДГУ, 2018. Вип. 28. С. 87–91. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi28.77>
18. Вежбовська Л. Експериментально-дослідна робота Казимира Малевича в галузі художньої культури. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. №20, 2019. с. 228–237.
19. Культурна апропріація в соціальних відносинах. *ВІСНИК НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2 (50), 2021 с. 28–32 URL: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2021/2/6.pdf>